Фассах бабай Гайнуллин турында истәлекләр

Фассахетдин (Фассах) бабай- минем әнием Галимәнең әтисе. Ул 1903 елда Бәзәкә авылында Гайнулла Хисматуллин гаиләсендә бишенче малай булып туа.* Гайнулла бабай үзенең барлык улларын да үзе торган “Олы чишмәгә” төшә торган урамда аерым йорт салдырып башка чыгарган. Шулай итеп ул урамда Гайнулла бабай малайлары бер “хутор” булып торганнар.

...Фассах бабай турында истәлекләр, кызганычка каршы, бик аз калган. Ул 1941 елның 2 июлендә 38 яшендә сугышка китә. Әби сөйли иде: “Басудан чәчүне бетереп кайткач, аягын юарга да вакыт бирмичә, военкоматка алып киттеләр. Җилкәсенә алмаш кием, икмәк салынган котомкасын асып, өй каршындагы тыкрыктан чыгып китте. Ерак кына киткәч, тыкрык уртасында, бер борылып карады- йөрәкләр үзелеп төшкән шикелле булды”. 1941 елның октябрендә фронттан килгән бердәнбер хатында Смоленск тирәсәсендә сугышка кереп китәбез дип яза. Шуннан соң аннан бер хәбәр дә килми.

Фассах бабай, үзенең абый-энеләре кебек үк, балта эшләренә оста була. Алар бергәләп авылның агач клубын (“Иске клуб”) салуда катнашалар. Сугыш алдыннан аларның бригадасы Бондюгтагы Тойма елгасы буендагы элекке автовокзал янында бер рәттә торучы 3 магазинны сала башлыйлар (өлкәннәр хәтерлиләдер әле ул магазиннарны- 1965 еллар тирәсендә шуларның берсе китап магазины иде һәм балаларына дәреслекләрне еш кына шуннан алып кайталар иде безнең авыл кешеләре. Хәзер ул магазиннар юк инде, XX гасырның 80-еллар азагында янгында юкка чыктылар). Инде төзеп бетерү эше башкаларга кала- сугыш башлана.

Маһира әби сугыштан соң Фассах бабайның эзләрен эзләп карый, күрәзәчеләргә дә бара, военкоматтан да белешә. Ул вакытта хәбәрсез югалганнарнарның балаларына пенсия дә бирмиләр бит! Бәлки, әби бабайның язмышын ачыклап, 4 баласына пенсия алып

булмасмы дип тә өметләнгәндер? Шул вакытта аңа авыл советe председетеле Касыйм абый Багаутдинов кыска гына киңәш бирә: “Маһира, исән булса Фассах үзе кайтыр. Ә син бик нык актарынма- гаиләңә авырлык килүе мөмкин”. Әби, билгеле инде, барсын да аңлый һәм алга таба Фассах бабай турындагы сораучыларның барысына да кыска гына җавап бирә: “Белмим. Хәбәрләре, хатлары юк”. Шул ук вакытта ул озак еллар буена үзенең сандыгында Фассах бабай тешләп алган ипи телеменең икенче кисәген саклый. Ул чагында олы юлга чыгып китүчеләр өйләрендә ашап бетермичә ипи кисәге калдыра торган булганнар: “Ашалып бетмәгән икмәге калган- кире өенә исән-имин кайтырга тиеш”. Ләкин бу юрау Фассах бабайны өенә алып кайта алмый... Фашист гаскәрләрен Мәскәүгә уздырмас өчен Смоленск тирәсендә барган каты сугышларда ул башын мәңгелеккә сала.

...XX гасырның 70-еллар азагында Маһира әбигә бер авылдаш абзый мондый хәбәр алып килә: “Маһира, инде минем дә башка дөньяга китәр вакыт якынлаша. Башта ук әйтергә оялдым, хәзер инде бу хәбәрне үзем белән алып китәсе килми. Без Фассах белән бергә хезмәт иттек. Смоленск янында сугышта немец һөҗемгә күчкәч, без сазлыклар аша чигенә башладык. Шул сазлыкта Фассах бик каты яраланды. Мин аны коры урынга алып чыгып бер агач янында яткырып калдырдым. Ярысы бик авыр, ул исән калырлык түгел иде. Син дә көтмә инде Фассахны һәм мине дә бәхиллә, Маһира- гомер буена үземнең эчемдә йөрттем бу авыр хәбәрне...” Бу Фассах бабай турында килеп җиткән соңгы авыр хәбәр була.

Шуннан соң хуҗалык-милекне тоту эшләре Маһира әби белән аның әле 11 яшь кенә турып киткән бердәнбер улы- Мулланур абый кулларына кала. Монысы инде башка тарих, башка хикәя...

*-Талтиннар (Кәлимуллиннар)- Кучәгәрләр (Гайнуллиннар) нәселе шәҗәрәсе *Кәлимуллин Рәшит, 2018 ел, январь*

Гайнуллин Фасах, **1903 г.р.**

Рядовой

Беспартийный

Призван Бондюжским РВК 02 июля 1941г.

Последнее письмо в октябре 1941г

Пропал без вести в апреле 1942г.

Жена: Гайнуллина Магира, Бизяки

(Из донесения Бондюжского РВК № 1651 от 13.01.1947г.)

Информация из документов, уточняющих потери

Фамилия	**Гайнуллин**
Имя	**Фасах**
Отчество	
Дата рождения/Возраст	__.__.1903
Дата и место призыва	02.07.1941 Бондюжский РВК, Татарская АССР, Бондюжский р-н
Воинское звание	красноармеец
Причина выбытия	пропал без вести
Дата выбытия	__.04.1942
Название источника информации	ЦАМО
Номер фонда источника информации	58
Номер описи источника информации	977520
Номер дела источника информации	58

Информация из документов, уточняющих потери

Фамилия	**Гайнуллин**
Имя	**Фасах**
Отчество	
Дата и место призыва	Бондюжский РВК, Татарская АССР, Бондюжский р-н

Воинское звание	рядовой
Причина выбытия	пропал без вести
Дата выбытия	__.04.1942
Название источника информации	ВК Республики Татарстан
Номер описи источника информации	1947-1950
Номер дела источника информации	8 (инв. 58)

Гайнуллин Фассах 1903

Место рождения: с.Бизяки

Призван Бондюжским РВК 05.09.1941

(Сведения на граждан, призванных Бондюжским РВК Татарской АССР в годы Великой Отечественной войны 1941-1945 г.г.)

1651

ИМЕННОЙ СПИСОК

посылаемых на розыски военнослужащих по БОНДЮЖСКОМУ Райвоенкомату Татарской АССР.

18

№ п/п	Фамилия имя и Отчество.	Воен. звание.	Должность и специальность.	Парт.	Год рожд.	Какой местности уроженец	Каким РВК призван и с какого времени.	Когда и по какой причине выбыл. Где находился в/адрес.	Когда прекратилась письмен. связь.	Ближайшие родственники: Фамилия имя отчество.	Где проживают.
1.	ГИМАЗЕТДИНОВ Гильфан.	рядов.	красноарм	б/п.	1903	Тат. АССР. Бондюжский р-н д. Бизяки.	Бондюжским РВК 2.XI-41г.	п/п. 233 п. 746	XII-41	Жена ГИМАЗЕТДИНОВА Сабира	Бизяки.
2.	САБИТОВ [illegible]	Кр-ц	рядовой	-"-	1925	т о ж е	15/VII-43г.	[illegible]	1944. 01.	Мать САБИТОВА Миниямал.	тоже.
3.	САБИТОВ Рафат	-"-	-"-	-"-	1912	т о ж е	22/XI-41	Утерян	2/XI-42	САБИТОВА Халима	тоже.
4.	[illegible] Сабирзян	-"-	-"-	-"-	1915	т о ж е	24/VI-41	Москва 149	28/VI-43	Мать Шарафеева Гульзима.	-"-
5.	З[illegible]ОВ Самат	-"-	-"-	-"-	-"-	т о ж е	31/VII-41	утерян	25/VI-42	Отец Зарипов Шариф.	тоже
6.	[illegible]ОВ Шайх	-"-	-"-	-"-	1910	т о ж е	26/VI-41	Утерян	2/VIII-41	Жена Гумарова Шамсикамал	тоже
7.	[illegible] Фардей	-"-	-"-	-"-	1902	т о ж е	29/IX-41	Сарат. обл. г. Балашев п/я. 6/941	2/XII-41	Жена [illegible] Шарби.	тоже
8.	[illegible]ТОВ Минигал	-"-	-"-	-"-	1915	т о ж е	13/VI-41	нет	2/IX-41	Жена Зайнутдинова Фатыма	
9.	[illegible]ТОВ Муллямухамет.	-"-	-"-	-"-	1922	т о ж е	7/V-40	Калин. обл. Гор. Зубьев п/я. 50/18	29/VIII-41	Отец Ш[illegible]ТОВ Юсовей.	
10.	[illegible]ТУЛЛИН Габдинур.	-"-	-"-	-"-	1917	т о ж е	19/VI-40	Утерян	26/VI-41	Мать [illegible]туллина Фагима	
11.	[illegible]ТОВ Закир	-"-	-"-	-"-	1900	т о ж е	25/VII-41	Утерян	27/VI-42	Жена-Шакирова Гайнуямал.	
12.	[illegible]ЗЯНОВ Галимзямет.	-"-	-"-	-"-	1896	т о ж е	25/VI-41	нет одного письма	27/V-42	Жена-Мухаметзянова Хаза.	
13.	САЖИПОВ Габдинур	-"-	-"-	-"-	1905	т о ж е	25/VII-41	нет одного письма	2/III-42	Жена САЖИПОВА Язямзимал	
14.	ГАЗИЗОВ Минизалив	-"-	-"-	-"-	1910	т о ж е	29/VI-41	Утерян	25/VII-41	Жена ГАЗИЗОВА Якут.	
15.	[illegible]ДАВЛЯТШОВ Шайли.	-"-	-"-	-"-	1901	т о ж е	16/III-41	нет одного письма	1/V-42	Дочь [illegible]ДАВЛЯТШОВА Мавлида	
16.	[illegible]ЛЕЕВ Фарахутдин.	-"-	-"-	-"-	1892	т о ж е	24/XI-42	Утерян	3/IV-42	КАЛАГЕЕВА Салиха. Жена	
17.	ХАСАНОВ Минигалей	-"-	-"-	-"-	1925	т о ж е	22/VII-42	п/п. 68519	3/VIII-43	Отец Хасанов Гильфан.	
18.	ИДАЕВ Мингазет	-"-	-"-	-"-	1925	т о ж е	22/VII-41	п/п. 68519	3/II-43	Мать ИДАЕВА Минур.	
19.	[illegible]ГУЛЛИН Хабибулла.	-"-	-"-	-"-	1904	т о ж е	2/IX-41	нет письма	23/VIII-43	Жена-Шафигуллина Галифа.	
20.	[illegible] Гумар.	-"-	-"-	-"-	1902	т о ж е	22/VI-41	нет письма	25/7-43	Жена-Гайсина Гайша.	
21.	ГАЛИМОВ Мухамай	-"-	-"-	-"-	1906	т о ж е	5/VII-41	[illegible]	23/VIII-42	Жена-ГАЛИМОВА Ижбанат	
22.	ГАЙНЕТДИНОВ Мулоян	-"-	-"-	-"-	1913	т о ж е	2/VII-41.	[illegible]	23/VII-42	Жена-ГАЙНЕТДИНОВА Камал.	
23.	[illegible]АТУЛЛИН Мулла	-"-	-"-	-"-	1907	т о ж е	24/VII-41 г.	Утерян	29/8-43	Жена ГИЗАТУЛЛИНА Мариям.	-"-
24.	ГАЙНУЛЛИН Закир			-"-	1897	т о ж е	4/II-42 г.	Утерян	[illegible]/IX-42	Жена ГАЙНУЛЛИНА Адия.	
25.	ГА[illegible]ЕВ Хасан	-"-	-"-	-"-	1907	т о ж е	25/VII-41	Утерян	[illegible]-41	Жена ГА[illegible]ЕВА Миниса.	
26.	ГАЛИМОВ Миниахмет	-"-	-"-	-"-	1919	т о ж е	2/IX-41	Ст. [illegible] полк У/Д. им. Молотова п/я 4.	[illegible]V-43	Жена Галимова Миниамал.	
27.	[illegible] Мингазетдин	-"-	-"-	-"-	1905	т о ж е	26/VII-41	нет одного письма	1941	Жена [illegible] Газдабал.	
28.	[illegible] Шагабутдин	-"-	-"-	-"-	1900	тоже	25/VI-42	нет одного письма	43г.	Жена [illegible] Мулавира	
29.	[illegible]ОВ Нуриахмет	-"-	-"-	-"-	1904	т о ж е	26/VII-41	нет одного письма	[illegible]т.42	Жена [illegible] Нуриса	
30.	ГАЙНУЛЛИН Фасах.	-"-	-"-	-"-	1903	т о ж е	2/VII-41	Нет одного письма	[illegible]кт.41	Жена Гайнуллина Магира.	
31.	СИТДИКОВ Галиахм	-"-	-"-	-"-	1922	т о ж е	25/VII-40	нет одного письма	[illegible].42	Мать Ситдикова Гайша.	
32.	[illegible]УЛЛИН Хабиб	-"-	-"-	-"-	1914	тоже	6/1-40 г.	[illegible]	Июля 41	Жена [illegible]уллина Асни.	
33.	ШАКИРОВ Нагим	-"-	-"-	-"-	1918	т о ж е	9/IX-39	[illegible]	[illegible]т.41	Мать Шакирова Шамсиена.	
34.	ИБАТУЛЛИН Харис	-"-	-"-	-"-	1911	т о ж е	29/VII-41.	[illegible]	1942	Жена ИБАТУЛЛИНА Миниса.	
35.	[illegible]АНОВ Минияхм	-"-	-"-	-"-	1918	т о ж е	14/VII-41	[illegible]	[illegible]-41	Жена [illegible]АНОВА Гайникаша.	
36.	[illegible]ЕВ Багдануp	-"-	-"-	-"-	1923	т о ж е	14/IV-43 г.	П/п. 828 70 Гв. полк	VII-44	Мать [illegible]ЕВА Махут.	
37.	ИСМАГИЛОВ Шайми	-"-	-"-	-"-	1906	т о ж е	15/VII-41	[illegible]	[illegible]1-41	Жена ИСМАГИЛОВА Марфуга.	
38.	ЗАКИРОВ Шиаб.	-"-	-"-	-"-	1909	т о ж е	25/VII-41	[illegible]	[illegible]41	Жена-Закирова Шамги.	